

חוק מבקר המדינה, תש"ט—1949*

1. מבקר המדינה.
ימונה מבקר המדינה (בחוק זה — „המבקר“) לקיום הביקורת על משק הכספים של המדינה ועל ניהולו, על מפעלים כלכליים של המדינה ועל רכושה, ולמילוי שאר התפקידים המוטלים על המבקר לפי חוק זה.
 2. מינוי המבקר.
(א) המבקר יתמנה על ידי נשיא המדינה על פי המלצת ועדת הכנסת.
(ב) תקופת כהונתו תהיה במשך תקופת כהונתה של הכנסת בה נתמנה ועד תום ארבעה חדשים מכינוס הכנסת החדשה.
(ג) תוך שבעה ימים מיום מינויו ימסור ויחתום המבקר בפני נשיא המדינה הצהרה זו:
„אני (שם) מתחייב כמבקר המדינה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה ולמלא בנאמנות את תפקידי“.
 3. אחריות המבקר.
במילוי תפקידיו יהיה המבקר אחראי בפני הכנסת בלבד ולא יהיה תלוי בממשלה.
 4. הועדה.
המבקר יפעל מתוך קשר עם ועדת הכספים של הכנסת (בחוק זה — „הועדה“) וימסור לה דין וחשבון על פעולותיו בכל עת שייראה לו או שיידרש על ידי הועדה.
 5. איסור התעסקות.
תוך תקופת כהונתו לא יהיה המבקר פעיל בחיים הפוליטיים ולא יהיה רשאי —
(א) להיות חבר בכנסת או במועצה של רשות מקומית או בהנהלה של חברה או אגודה המנהלת עסקים לשם השגת רווחים ;
(ב) לשמש בכל משרה אחרת או לעסוק, במישרים או בעקיפים, בעסק או במקצוע ;
(ג) להשתתף, במישרים או בעקיפים, במפעל, במוסד, בקרן או בגוף אחר, שהם בעלי זכיון מאת הממשלה או נתמכים על ידיה או שהממשלה משתתפת בהנהלתם
-
- * נתקבל בכנסת ביום י"ט באייר תש"ט (18 במאי 1949). הצעת החוק ודבריו הסבר נתפרסמו בהצעות חוק - מיום י"ז באדר תש"ט (18.3.49), עמ' 8.

או שהועמדו לפיקוחה של הממשלה או לביקרתו של המבקר, וכן ליהנות, במישרים או בעקיפים, מהכנסותיהם ;

(ד) לקנות נכסי המדינה, בין מקרקעים ובין מטלטלים, לחכרם, לקבלם במתנה, להשתמש בהם או להחזיק בהם בכל דרך אחרת, לקבל מהממשלה קיבלות או זכויות או הענקה אחרת, נוספת על שכרו, פרט לקרקע או להלוואה לשם התישבות או לצרכי שיכון.

6. חוס הכהונה.

(א) כהונת המבקר פוקעת —

(1) בסוף תקופתה ;

(2) בהתפטרותו או בפטירתו ;

(3) במקרה שהכנסת החליטה, ברוב של שני שלישים מן המצביעים, להעבירו מכהונתו.

(ב) נתפנתה משרתו של מבקר, יתמנה תוך חודש ימים מבקר חדש, לפי

סעיף 2.

7. גוף מבקר.

ואלה הגופים (בחוק זה — „גוף מבקר“) שפעולותיהם חכספיות והמשקיות וחשבונותיהם יעמדו לביקרתו של המבקר :

(א) כל משרד ממשלתי ;

(ב) כל מפעל או מוסד של המדינה ;

(ג) כל אדם או גוף המחזיק, שלא לפי חוזה, ברכוש המדינה או המנהל אותו

או המפקח עליו מטעם המדינה ;

(ד) רשות מקומית, מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר הנתמכים על ידי הממשלה

בדרך הקצבה, ערבות וכיוצא באלה, או שהממשלה משתתפת בהנהלתם, אולם

הרעדה, לפי הצעת שר האוצר, רשאית להורות כי גוף כזה לא יהיה נתון לביקורת

המבקר ;

(ה) רשות מקומית, מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר או אדם שיועמדו לביקורת

על פי חוק, על פי החלטת הכנסת או על פי הסכם ביניהם ובין הממשלה.

8. תפקידי המבקר.

(א) המבקר יבדוק —

(1) אם כל הוצאה הוצאה בתחום ההקצבה החוקית ולמטרה שנוצדה לה

ובהתאם להוראות שר האוצר החלות על ההוצאה ;

(2) אם ההכנסות נתקבלו לפי החוק ומותרות לפי החוק ;

(3) אם יש לכל הוצאה או הכנסה מסמך מספיק ;

(4) אם כל פעולה שבתחום ביקרתו נעשתה בהתאם לחוק ובידי המוסמך לעשותה ;

(5) אם הנהלת החשבונות, עריכת המאזנים, ביקורת הקופה והמלאי ושיטת ניהול המסמכים הן יעילות ;

(6) אם אופן החזקת הכספים ושמירת הרכוש מניח את הדעת ;

(7) אם מצב הקופות ומלאי הרכוש מתאים לחשבונות ;

(8) אם הגופים המבוקרים לפי סעיף 7 (א), (ב) ו-(ג) נהגו בחסכון וביעילות.

(ב) לפי הצעת הממשלה רשאית הועדה לקבוע מפעם לפעם לגבי גוף מבוקר או לגבי סעיף בתקציבו, דרכי ביקורת מיוחדות או מוגבלות.

9. דרכי הביקורת.

(א) גוף מבוקר חייב להמציא במועד שיקבע המבקר, אולם לא יאוחר משלושה חדשים לאחר תום שנת הכספים שלו, דין וחשבון על הכנסותיו והוצאותיו באותה שנה ומאזן זכויותיו והתחייבויותיו למועד תום השנה, בלויית כל מסמך שידרוש המבקר לאימות הדין וחשבון והמאזן.

(ב) המבקר רשאי לדרוש בכל עת מגוף מבוקר דין וחשבון לכל פרק זמן ולכל ענין שבתחום ביקרתו.

(ג) המבקר יערוך, בשעה שיראה לטוב או שיתבקש לכך על ידי שר האוצר או על ידי הועדה, ביקורת של החשבונות והמסמכים, הקופה ומלאי הרכוש במשרדו של הגוף המבוקר או במקום הימצאם של הקופה או של הרכוש.

(ד) המבקר — או אדם שנתמנה על ידיו בכתב — רשאי לחייב כל אדם לבוא לפניו על מנת להיחקר או להגיש כל מסמך שברשותו, ואדם שנדרש כך חייב למלא אחרי הוראה כזו, ולמסור ידיעות שלמות ונכונות, אולם הוא רשאי לא להשיב על שאלה או להימנע מהגשת מסמך אם הדבר עלול לגול עליו אשמה.

10. תוצאות הביקורת.

(א) העלתה הביקורת שגוף מבוקר נהג בכסף או ברכוש שלא כחוק, או שאחד הגופים המבוקרים לפי סעיף 7 (א), (ב) ו-(ג) נהג שלא לפי עקרונות החסכון והיעילות, רשאי המבקר לדרוש מהגוף המבוקר הסבר למעשה זה ולקבוע דרך לתיקון הליקוי ומועד למילוי דרישותיו, או להביא את הענין לפני הועדה, או — במקרה שראה חשש למעשה פלילי — לידיעת היועץ המשפטי לממשלת ישראל.

(ב) בפנות המבקר אל הגוף המבוקר יודיע על כך לשר הנוגע ולשר האוצר, וכל אחד מהם יוכל להעיר את הערותיו.

(ג) לא מילא הגוף המבוקר אחרי אחת הדרישות של המבקר, יעיר המבקר את הערותיו בדין וחשבון השנתי שלו או יביא את הענין לפני הועדה.

(ד) המבקר רשאי להציע לוועדה כי תמונה ועדת חקירה מיוחדת, אם הרבר נראה לו דרוש מפאת ליקויים חמורים שנתגלו בגוף המבוקר, ועל הוועדה להביא את ההצעה לפני הכנסת.

11. דין וחשבון המבקר.

(א) עם סיום ביקורת החשבונות השנתיים של הגופים המבוקרים, אולם לא יאוחר מתום ששה חדשים לאחר שנת הכספים של המדינה, ימציא המבקר לוועדה דין וחשבון בשביל הכנסת.

(ב) בדין וחשבון זה —

- (1) יפרט המבקר כל ליקוי שלא הוסבר או לא תוקן כראוי ;
 - (2) יפרט כל מקרה של פגיעה בחוק או בעקרונות החסכון והיעילות ;
 - (3) יביא את המלצותיו לתיקון הליקויים ולמניעתם.
- (ג) העתק מהדין וחשבון ימציא המבקר לשר האוצר לעיון על מנת שיעיר את הערותיו תוך הודש ימים מיום שקיבל את הדין וחשבון.
- (ד) הוועדה תביא את הדין וחשבון יחד עם החלטותיה ועם הערות שר האוצר לפני הכנסת.

12. חוות דעת.

המבקר חייב בהכנת חוות דעת בכל ענין שבתחום תפקידיו, אם יתבקש לכך מאת הכנסת, מאת הוועדה או מאת הממשלה.

13. הלשכה לביקורת.

- (א) המבקר יבצע את תפקידיו בעזרת עובדי לשכתו או בעזרת אנשים אחרים שיבחר לו.
- (ב) עובדי הלשכה לביקורת דינם כדין שאר עובדי המדינה, אולם בקבלת הוראות ולגבי פיטורים יהיו נתונים למרותו של המבקר בלבד.
- (ג) על עובדי הלשכה העוסקים בביקורת יחולו האיסורים החלים על המבקר לפי סעיף 5.
- (ד) עובדי הלשכה לביקורת וכל אדם אחר שבעזרתו מבצע המבקר את תפקידיו חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם לרגל עבודתם ולהתחייב על כך בכתב לפני התחילם בעבודה.
- (ה) המבקר יגיש לוועדה את תקציב הלשכה לביקורת וחשבונותיה לשם בדיקה ואישור.

14. ממלא מקום המבקר.

נמנע המבקר מניעה זמנית מלמלא את תפקידיו, רשאית ועדת הכנסת למנות ממלא-מקום למבקר לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים.